

Echte boeken en een echte schrijfster – het werkt!

HAVO 2-LEERLINGEN RECENSEREN EN PROMOTEN NIEUWE BOEKEN

‘Uiteindelijk vond ik *In transit* een heel gaaf project en ik vond het verhaal erg interessant.’ Acht leerlingen van CSG Dingstede deden in het schooljaar 2015-2016 een project waarbij ze het nieuwe boek van Margaretha van Andel konden promoten. In samenwerking met De Leesfabriek en uitgeverij Lemniscaat kregen de leerlingen de kans *In transit* anderhalve maand voor de publicatiedatum te lezen, te recenseren en te promoten. Een heus interview met Margaretha van Andel, dat vervolgens geplaatst werd op <www.deleesfabriek.nl>, sloot het project af.

Leerlingen uit havo 2 van CSG Dingstede interviewen Margaretha van Andel (rechtsachter) over haar nieuwe boek *In transit*

MARLOES OTTEN

Sinds juni 2015 recenseer ik youngadultboeken en literatuur voor diverse boekensites als Hebban, De Leesfabriek en Chicklit. Leuk, interessant, maar ook zeer waardevol. Niets is zo spannend als een nieuw boek onder ogen krijgen, het mogen lezen en mogen beoordelen. Maar niet alleen werkt dit bij mij aanstekelijk, ook leerlingen houden van *nieuwe* boeken en *echte* schrijvers. Dat blijkt wanneer ik start met het project ‘*In transit*’ op CSG Dingstede in Meppel, waar ik werk als docent Nederlands.

Medio oktober 2015 komt John Schrijnemakers, eindredacteur van De Leesfabriek, met een samenwerkingsproject met uitgeverij Lemniscaat rondom het nieuwe boek van Margaretha van Andel, *In transit*. De

vraag van de uitgever is hoe we dit boek kunnen promoten. Langzaam ontstaat een idee: een idee waarbij young adults het boek lezen, beoordelen en promoten. Na overleg met John en Lemniscaat is project ‘*In transit*’ geboren.

Het project

Diverse leerlingen uit havo 2 krijgen de kans het nieuwe boek van Margaretha van Andel, dat in februari 2016 verschijnt, te beoordelen en te promoten. De manier waarop dat gebeurt, ligt nog niet vast: het is aan de leerlingen om dit te bepalen.

Om hen te laten wennen aan de schrijfstijl van Van Andel en om te kijken of de boeken van haar bij de havo 2-leerlingen passen, oppert Schrijnemakers de leerlingen eerst het op het oog makkelijkere boek *Ik* te laten

lezen en promoten. Op die manier kunnen we beslissen of *In transit* een brug te ver is of niet. Vervolgens zullen de leerlingen *In transit* ongeveer anderhalve maand voor de publicatiedatum krijgen. Ze mogen het lezen en op de dag van publicatie zullen zij het mogen promoten.

De leerlingen blijken enthousiast en al snel heb ik acht lezers op mijn lijstje staan. Opvallend is de diversiteit. Meiden, jongens, boekverslinders en leerlingen die amper een boek in handen hebben gehad: iedereen wil wel meedoen. Ook Lemniscaat is enthousiast en binnen een paar dagen heb ik negen exemplaren van *Ik* op mijn deurmat liggen. We kunnen beginnen!

Ik

Ik besluit *Ik* op een centraal moment uit te delen. Opvallend is de positieve houding van de leerlingen. Het

feit dat ze het boek mogen houden en dat ze iets voor het ‘echt’ gaan doen, maakt alles speciaal. Ook lijken ze goed te beseffen dat *Ik* de voorbereiding op *In transit* is – het echte werk. Samen met de leerlingen spreek ik af wanneer het boek uit zal zijn. Daarbij laat ik de leerlingen leiden: zij weten hoeveel weken ze nodig hebben. Ook bespreken we wat we met het boek gaan doen en hoe we dat gaan doen. Daarbij ben ik slechts begeleider. De leerlingen bedenken op welke manier ze het boek willen promoten. Een promotiefilmpje, een recensie en een recensie van de docent: het promotiemateriaal is zo bedacht.

Tijdens het lezen van het boek ondersteunen de leerlingen elkaar via WhatsApp. De leerlingen hebben de groep ‘Leesclubje’ aangemaakt, waarin ze met elkaar discussiëren over het verhaal en de betekenis. Ik kijk toe

vanaf de zijlijn maar zie al snel dat de leerlingen dit boek moeilijk vinden. De sprongen in de tijd, de diepere laag en de personagewisseling zorgt voor veel problemen. WhatsApp vormt voor mij het middel om de leerlingen te kunnen sturen. Kleine opmerkingen over de hoofdpersonen of de tijdwisselingen helpen de leerlingen op weg. Daarbij vind ik de inbreng van andere leerlingen waardevol. Lezers die net wat verder in het boek zijn, helpen de lezers die minder ver zijn en samen komen ze een heel eind.

Twee weken voor de kerstvakantie is het zover: het boek is uit en mag gerecenseerd en gepromoot worden. Samen met de leerlingen spreek ik een moment af waarop we de recensie samen gaan maken. Daarbij laat ik de leerlingen het verhaal recenseren. Met z'n achten maken ze zelf de recensie, iets wat ze tijdens de lessen Nederlands al eens eerder hebben gedaan en hebben geleerd; middels filmpjes en oefeningen formuleren ze hun mening. Waardevol daarbij zijn de verschillende meningen. Waar de ene leerling het boek heel moeilijk vindt, begrijpt de andere leerling het verhaal. Middels tekeningen op het bord en vele discussies komen ze uiteindelijk tot een gezamenlijk oordeel, dat ze daarna gaan verwoorden in een recensie.

Mijn rol hierbij is klein: ik controleer de recensie op spelling en formulering en bied de leerlingen structuur. Ook bij de verdere promotie hebben de leerlingen de leiding. Er moet een filmpje komen en vrijwel direct ontstaat er een plan over de inhoud hiervan. Een week later komen ze met camera en al het materiaal naar school. Het enige wat ik doe, is het lokaal openen. De montage van het filmpje ligt in handen van de leerlingen. Ik ontdek dat ze de opdracht serieus nemen en de vrijheid waarderen: het is echt hun project. Het resultaat zit dan ook een halve week later in mijn mailbox: een filmpje en een recensie. De Leesfabriek plaatst de recensie van de leerlingen, mijn recensie en het filmpje in de kerstvakantie op haar site: voor de leerlingen, voor de uitgeverij én voor de schrijfster een spannend moment.

In transit

Met het verschijnen van de recensies en het filmpje rondom *Ik* is het eerste deel van het project afgerond, maar in de kerstvakantie arriveren negen exemplaren van *In transit*, waarmee het tweede deel start. Ondertussen heb ik contact gezocht met Margaretha van Andel, om te kijken op welke manier we de promotie van dit boek, dat medio februari 2016 zal verschijnen, aan kunnen kleden. Met ideeën over een interview in mijn achterhoofd start ik het nieuwe jaar wederom met de acht enthousiaste lezers.

Aan enthousiaste leerlingen geen gebrek bij de start van dit project. Natuurlijk zit er een gedachte achter. Thomas geeft aan: 'Ik heb gekozen hieraan mee te doen omdat het mij interessant leek om als een van de eersten een nieuw boek te lezen en te mogen beoordelen.' Rosan vond alleen het feit dat dit project speciaal was voldoende reden: 'Ik vond het supergaaf dat ik aan dit speciale project mee kon doen.' Michel koos heel bewust voor de thematiek in het boek: 'Toen het onderwerp van *In transit* gezegd werd, leek het mij direct een heel gaaf boek!'

Ook na het project waren de leerlingen enthousiast. Een greep uit de reacties zegt voldoende: 'Ik vond *In transit* uiteindelijk een heel gaaf project en ik vond het verhaal interessant' of 'Het was een geweldige ervaring. Vooral het feit dat we Margaretha mochten interviewen was gaaf!'

Het feit dat *In transit* nog niet uit is, en de leerlingen een 'uniek' exemplaar in handen hebben, doet het goed. En dat dit exemplaar 'onder embargo' is, maakt alles alleen nog maar spannender. Omdat het concept bij *Ik* goed werkte, besluiten we met dezelfde afspraken te werken. De leerlingen bepalen op welke datum het boek uit is, gaan nadenken over de promotie en bespreken via WhatsApp hoe het leesproces gaat.

Al snel blijkt dat *In transit* meer gewaardeerd wordt dan *Ik*. Via Whatsapp dringt door dat de leerlingen vooral in het begin moeite hebben met de perspectiefwisseling, maar dat dit probleem verholpen wordt naarmate het verhaal vordert. De thematiek en de spanning in het verhaal worden gewaardeerd, maar leveren ook problemen op. Wederom helpen leerlingen elkaar. Met opmerkingen als 'Gewoon doorlezen, dan ga je het wel begrijpen' stimuleren ze elkaar tijdens het leesproces.

Ik lees mee en help de leerlingen af en toe op weg door toelichting te geven bij gebeurtenissen uit het boek. Zo probeer ik de link te leggen tussen de personages in het boek en de echte mens. Daarbij stimuleer ik de leerlingen quotes te verzamelen voor hun recensie en die op te schrijven, met als doel een actieve leeshouding te bevorderen. Daarbij doe ik voor hoe ik dit aanpak en

dat lijkt te werken: leerlingen nemen tips over en zoeken zelf belangrijke citaten op. Diverse leerlingen schrijven tijdens het lezen mooie zinnen op, om die later te kunnen gebruiken.

Wanneer *In transit* uit is, spreken we een moment af voor de recensie. Omdat de gekozen werkvorm bij het recenseren van *Ik* effectief bleek, werken we *In transit* op dezelfde manier uit. Opvallend is dat de leerlingen over dit boek eensgezinder zijn: het is een spannend boek met een goed thema. Wel is het boek moeilijk. Mooi om te zien is dat de leerlingen aanzienlijk makkelijker en zelfstandiger een recensie schrijven dan bij het eerste boek: ze weten hoe de indeling moet zijn en hoe ze hun mening kunnen beargumenteren. Het lijkt erop dat 'oefening baart kunst' hier ook geldt. Daarbij is het niveau van de tweede recensie zeker niet lager dan dat van de eerste.

Margaretha van Andel

De leerlingen hebben besloten dat een interview met Van Andel 'wel gaaf' is. Ik zoek samen met de leerlingen en Van Andel een moment waarop het interview plaats kan vinden op CSG Dingstede. De vragen voor het interview komen van de leerlingen en ze hebben zich goed voorbereid: op de dag dat we de recensie schrijven hebben diverse leerlingen mij interviewvragen gestuurd. Ik

Rheyn wordt vanuit een haast dichterlijk perspectief beschreven, Levya in de hij/zij-vorm en Aag vanuit de ik-vorm. Waarom heeft u voor deze scheiding gekozen?

Rheyn is eigenlijk een jongen die ruzie heeft met zichzelf. Hij is heel kortaf en hij vindt het moeilijk om over zichzelf te praten of zelfs met zichzelf te praten. Dat stugge heb ik geprobeerd over te brengen door korte zinnen te gebruiken. Aag is vanuit het ik-perspectief, omdat ik denk dat wij misschien nog wat dichter bij de grauwers zitten en voor mijn gevoel werkte dit het beste.

Een fragment uit het interview met Margaretha van Andel (Bron: <www.leesfabriek.nl>)

heb ze verzameld en uitgedeeld. De leerlingen maken vervolgens een selectie van de veertien beste vragen. Ik besluit me hierbij op de achtergrond te houden, want ik vind het belangrijk dat dit het interview van de leerlingen zelf wordt. Wel geef ik het doel van het interview aan: een interview over *In transit*.

Wanneer Van Andel op school komt, mogen de leerlingen haar zelf ophalen uit de lerarenkamer. We zoeken een plekje en ik fungeer als notulant: de leerlingen houden het interview. Opvallend is de manier waarop de leerlingen en Van Andel het gesprek aangaan. Het gesprek is zeer positief en open. De leerlingen zijn oprecht geïnteresseerd en het niveau van het interview is hoog. Na ruim een uur weten de leerlingen alles over het schrijfproces, het boek en de achterliggende gedachte. Omdat het interview drie dagen later geplaatst zal worden op De Leesfabriek, besluit ik het uit te typen. Wel krijgen de leerlingen het laatste oordeel: ik stuur de versie van het interview naar ze toe en wacht op 'akkoord'. Een halve week later volgen het interview en twee recensies op <www.deleesfabriek.nl>: op de dag waarop *In transit* uitkomt.

Succes

Het project 'In transit' blijkt op meerdere vlakken een succes. Niet alleen hebben de leerlingen twee nieuwe boeken op een actieve manier gelezen, ook hebben ze leren discussiëren, recenseren, interviewen en promoten. Daarnaast hebben de leerlingen kennisgemaakt met het schrijversleven en met De Leesfabriek. Ook voor Lemniscaat en Margaretha van Andel is dit project waardevol: zij komen in contact met de doelgroep: de young adult. Nu dit project afgerond is, ben ik er wel van overtuigd dat de samenwerking met uitgeverijen, auteurs en organisaties als De Leesfabriek vaker gezocht moet worden. Het helpt het boek bij de leerling te brengen en andersom. Een volgende keer voor mij? Zeker! ■

DE LEESFABRIEK

De Leesfabriek (<www.deleesfabriek.nl>) is een organisatie en website waar boeken voor en door lezers gerecenseerd en gepromoot worden. De Leesfabriek richt zich op jongeren tussen de 15 en 25 jaar en geeft hun de kans hun mening over een boek te uiten middels recensies. Dagelijks wordt er een nieuwe recensie over een oud of nieuw boek geplaatst. Ook biedt De Leesfabriek jongeren de kans schrijvers te interviewen. Niet alleen met interviews en recensies probeert De Leesfabriek het lezen te bevorderen. Steeds meer wordt de samenwerking met scholen gezocht. Project 'In transit' is niet het enige project. In december 2015 lazen diverse jongeren *Wolfsroedel* van Floortje Zwigtmann opnieuw en werd er gezamenlijk een interview afgenomen met Zwigtmann in de heuse 'Zwigtmannweek'. Begin 2016 startte er in Hoogeveen een project rondom *Ivanov* van Hanna Bervoets.